sajnos, csak a hangváltozások és az analogia-alkotás szabályszerűségének elemzésével mutatja be s nem tér ki arra a sokféle, részben kísérleti természetű vizsgálatra, mely legújabban a gondolkodás és nyelv viszonyának kiderítésére irányul (Külpe, Messer, Selz, Koffka). A szuggesztióra és hipnozisra vonatkozó elméletek kritikai ismertetése, e jelenségek szerepének az orvos- és jogtudományban való megvilágítása zárja be Erismann tanulságos könyvét.

(Pozsony.) *Kornis Gyula.*

M. Lobsien: Experimentelle praktische Schülerkunde. *Mit einem Beitrag* **über das pathologische Kind** von **Dr. O. Mönkemöller.** Leipzig und Berlin, 1916, Teubner. N 8°, 295 l., 4 márka.

Ez a könyv gyakorlati célt kíván szolgálni, nevezetesen a pszichológia iránt érdeklődő pedagógussal meg akarja ismertetni azokat az egyszerűbb kísérleti eljárásokat, melyek segítségével a tanítványok lelkét világosabban látjuk s munkabírásukról is tisztább képet nyerünk. Épp ezért *Lobsien* — a könyv első és tekintélyesebb részének szerzője (1—246) — minden egyes fejezet középpontjába egy-egy jellemző, de azért egyszerű eszközökkel véghezvihető kísérletet állít, sőt még a feldolgozás módjára is utasítást ad. A szorosan vett pszichológiai részt az anthropometriai mérésekről szóló fejezet nyitja meg. Mikor mérjünk? Melyek a normális gyermek méretei? Mi ezeknek a méréseknek a gyakorlati jelentősége? Ezekre a kérdésekre ad világos, bár igen szűkszavú feleletet ez a fejezet. Igy tehát nem csodálkozunk azon, ha az idevágó irodalomnak nem egy értékes és jelentős művét nem veszi figyelembe a szerző. Csak Stratz, Weissenberg, Daffner munkáira célzok. — A tanuló pszichológiája nem kíván teljes, rendszeres kísérleti pszichológiát nyujtani. Csak azoknál a kérdéseknél időzik hosszabb ideig, melyek már eddig is nagy anyagot szolgáltattak a kísérleti pedagógiához. A figyelem, az emlékezet, a képzetek, a kombinálóképesség, az intelligencia, az érzelmek és az akarat jól összefoglalva találhatók meg ebben a könyvben. Az érzelmekről és az akaratról igen röviden ír, de ennek tulajdonképen épp az az oka, hogy ezen a téren még az exakt kísérleteknek nem vagyunk olyan bővében, mint a figyelem- vagy az intelligencia-vizsgálatok mezején. Igen meggondolandó, vajjon *W. Stern* tanuvallomási kísérletét az akarat vizsgálatára, ennek a lelki jelenségnek a kutatására helyes-e felhasználnunk, amikor ennek első s legfőbb célja a felfogó és megragadó emlékezetnek a megállapitása. Igen finom pszichológiai megkülönböztető képesség kell ahhoz, hogy a vizsgáló ebből a kísérletből az akarati jelenségeket is ki tudja hámozni. Az iskolás gyermek

munkáját tárgyalva, különösen a kifáradás, a házi- és iskolai feladat, a tárgyak kedveltsége és az egyes tárgyak pszichológiája érdeklik a szerzőt.

A gyógyító nevelésre szoruló gyermekekkel ennek a kérdésnek egyik kiváló szakembere, *O. Mönkemöller* orvos foglalkozik, rövid 36 lapra szorítva mondanivalóját. A veleszületett gyengeelméjűség, az epilepszia, a hisztéria, az idegesség, a pubertás szellemi zavarai, a nemi rendellenességek, az ifjúkori elmezavar, a choreás és a pszichopáthiás gyermek éles megvilágításban, nagy, de határozott vonásokkal megrajzolva jelennek meg előttünk. A szerző pompásan ért ahhoz, hogy a sok rokon betegség közös és így egymást zavaró vonásait elkülönítse s mindegyik bajnak jellemét kidomborítsa. A pedagógusnak azonban semmiesetre sem szabad többre vállalkoznia, mint annak a megállapítására, hogy rendellenes gyermekkel van dolga, kinek az iskolából való kivételét ajánlhatja, de a baj megállapítását és a kezelés módját bízza az orvosra s hozzáértő gyógyító intézetekre. Az elemekkel — úgy amint ezeket Mönkemöller ebben a könyvben nyujtja — *minden nevelőnek meg kell ismerkednie.* Előbb-utóbb a vizsgálatokon is számot kell a jelölteknek adniok e nemű ismereteikről.

Vértes O. József.

A. Flexner: A Modern School. New-York, 1916, Publications of the General Education Board, 20 l.

A modern iskola és modern nevelés kérdése az oceánon túl és innen egyaránt foglalkoztatja az elméket. Egész kötetre megy már ama pedagógiai művek és dolgozatok jegyzéke, amelyek a jövő nemzedék szempontjából felette fontos nevelési kérdésekkel foglalkoznak. A jövő nemzedéknek, a nemzet jövőjének nevelés útján való biztosítása sokkal messzebbre hat, mint egyéb biztosítékok és mégis sokan (még az irányadó tényezőket sem véve ki) nem tartják olyan fontosnak, mint kellene. A nevelés új irányának megszabásában a túlságosan elméleti szempont épp oly helytelen, mint az, ha csak a hagyományokhoz tapadva, a való életre, a jelenre, a fejlődő világra és a fejlődés nyomában járó változásokra nem akarunk annyira tekintettel lenni, amennyire szükséges, ha t. i. az új iskolától komoly eredményt várunk s a jövő nemzedéknek igazán hasznos előkészítőjévé akarjuk tenni. Ezt az alapgondolatot terjeszti Flexner kis dolgozata. Sokban emlékeztet *Munroe*nak *New Demands in Education* c. könyvére (ismertetését l. *M. P.* 1914 jan.). A felvetett eszmék valami újaknak nem mondhatók s a kívánságok, amiket hangoztat, jórészt szintén ismeretesek. De vannak bizonyos kérdések, amelyeket nem felesleges